DTHS TALESØJLE

NETVÆRKSDAG - KØN OG KOMMUNIKATION

D. 8. NOVEMBER 2024

Tovholdere:

Laura Thiil Lehaff

Marie Nørgård Olsen

Astrid Thybo

CSV København

Dagens program

9.30 – 10.00 Ankomst og kaffe/brød i caféen

10.00 - 11.30 Velkomst og online oplæg ved Lucia Pop - overlæge v. Sexologisk Center, Aalborg

11.30 – 12.00 Faglig sparring i grupper ud fra spørgsmål og opsamling i plenum

12.00 – 12.45 Frokost i caféen

12.45 – 13.15 Online oplæg ved Max Maskell fra LGBT+ om det juridiske arbejde i sager vedrørende transpersoner. Efterfølgende snak om emnet og status fra de forskellige kommuner.

13.15 – 14.00 Oplæg om resonans v. Astrid Thybo og Marie Nørgård Olsen fra CSV København

14.00 – 14.30 Kaffe og kage (med sparring hvis man har lyst)

14.30 – 15.45 Workshops med resonans-øvelser. Rotere på tre stationer. Efterfølgende opsamling og erfaringsudveksling i plenum.

15.45 – 16.00 Afrunding, præsentation af talesøjlen 2025 og tak for i dag.

I vil modtage en mail med link til evaluering af dagen.

SPØRGSMÅL TIL REFLEKSION OVER OPLÆG

- Hvad er det vigtigste, som du vil tage med fra dette oplæg?
- Er der noget, som var overraskende/nyt for dig?
- Er der noget, du vil gøre anderledes i dit arbejde med transpersoner/nonbinære personer med en/flere diagnoser efter dette oplæg?

SPØRGSMÅL TIL REFLEKSION OVER PRAKSIS

- Hvor meget fylder diagnoser i jeres arbejde med transpersoner?
- Hvordan påvirker det stemmeundervisningen for dig som logopæd?
- Hvilke hensyn tager I, når I sidder med en transperson/nonbinær person med en eller flere diagnoser?
- Har I mulighed for at pausere, hvis der er for mange udfordringer grundet en/flere diagnoser? Og hvis ja; hvad er afgørende i beslutningen for at pausere?

STEMMEARBEJDET MED TRANSPERSONER OG NONBINÆRE PERSONER

RESONANS

HVORFOR OG HVORDAN ARBEJDER VI MED RESONANS?

Marie Nørgård Olsen
Astrid Thybo
CSV København

Køn og Kommunikation, DTHS Talesøjle
08.11.24

Taleparametre

Stemmelejet

Stemmens kvalitet

Resonans/klang

Artikulation

Stemmestyrke

Prosodi - tryk, intonation og taletempo

(Nonverbal kommunikation og sprog)

Formantfrekvenser

Formanter er betegnelse for en lydbølges fremtrædende frekvenser grundet en koncentration af energi i det akustiske spektrum i disse frekvensområder. I tale forstærkes/formes formantfrekvenserne af ansatsrøret og dets resonansrum.

Sprogets vokallyde er dannet af et specifikt formantmønster, som er bestemt af ansatsrørets form.

Mørkere og lysere taleklang/resonans: Vi kan gøre selve klangbilledet af sproglydene lysere eller mørkere ved at modulere ansatsrørets form og længde uden at påvirke relationen mellem formanterne. Man kan sige, at vokalerne skal placeres i et andet klangrum.

F1, F2 og F3 er de mest undersøgte formanter, både hvad angår betydning for vokallyde, og ifm. kønsbekræftende stemmeundervisning (lysere/mørkere resonans).

LITTERATUR

Hvad siger forskningen i forhold til modificering af resonans i stemmearbejdet med transpersoner og nonbinære personer?

For at få en mørkere eller lysere resonans/klang, skal ansatsrøret gøres større eller mindre - vi skal manipulere med ansatsrørets diameter og længde

Ansatsrøret er hos en voksen person med det mandlige fødselstildelte køn* mellem 17-20 cm. og hos voksen person med det kvindelige fødselstildelte køn* 12,5-17 cm

* = uden HT (hormonbehandling) eller anden kønsbekræftende behandling

Modificering af resonans og grundtone er de to vigtigste elementer i kønsbekræftende stemmeundervisning

At forme F1-3 mere lyse eller mørke påvirker listener ratings / naive lytteres opfattelse af en mere feminin/maskulin stemme

Formantfrekvenser

	Grønnum 2005	Carew et al. 2007	Adler et al. 2012, 2019	Hancock et al. 2020	Leyns et al. 2021
F1	Kæbeåbning med fokus på faryngeal indsnævring	Vokalens åbningsgrad med fokus på *tungehøjde*	*Tungehøjde* med fokus på indsnævring af faryngeale rum	Kæbeåbning med fokus på *strubehøjde*	Kæbeåbning og *tungehøjde*
F2	Tungens placering med fokus på indsnævringen i mundhulen	Tungens placering (frontet/backet)	Tungens placering (frontet/backet)	*Læbespredning/ runding* og tungens form	Tungens placering (frontet/backet)
F3	Læbespreding/ runding	Læbespredning/ runding			Læbespredning/ runding
F4-5	F4-5 stiger ved at forkort/mindske det laryngeale rum (mangel på forskning dog).				

Billede er fra TransVoiceLessons (HOW TO USE A SPECTROGRAM | Voice Feminization)

Så hvad skal der gøres i praksis?

Gøre ansatsrøret mindre og kortere eller større og længere

Indsnævre / udvide

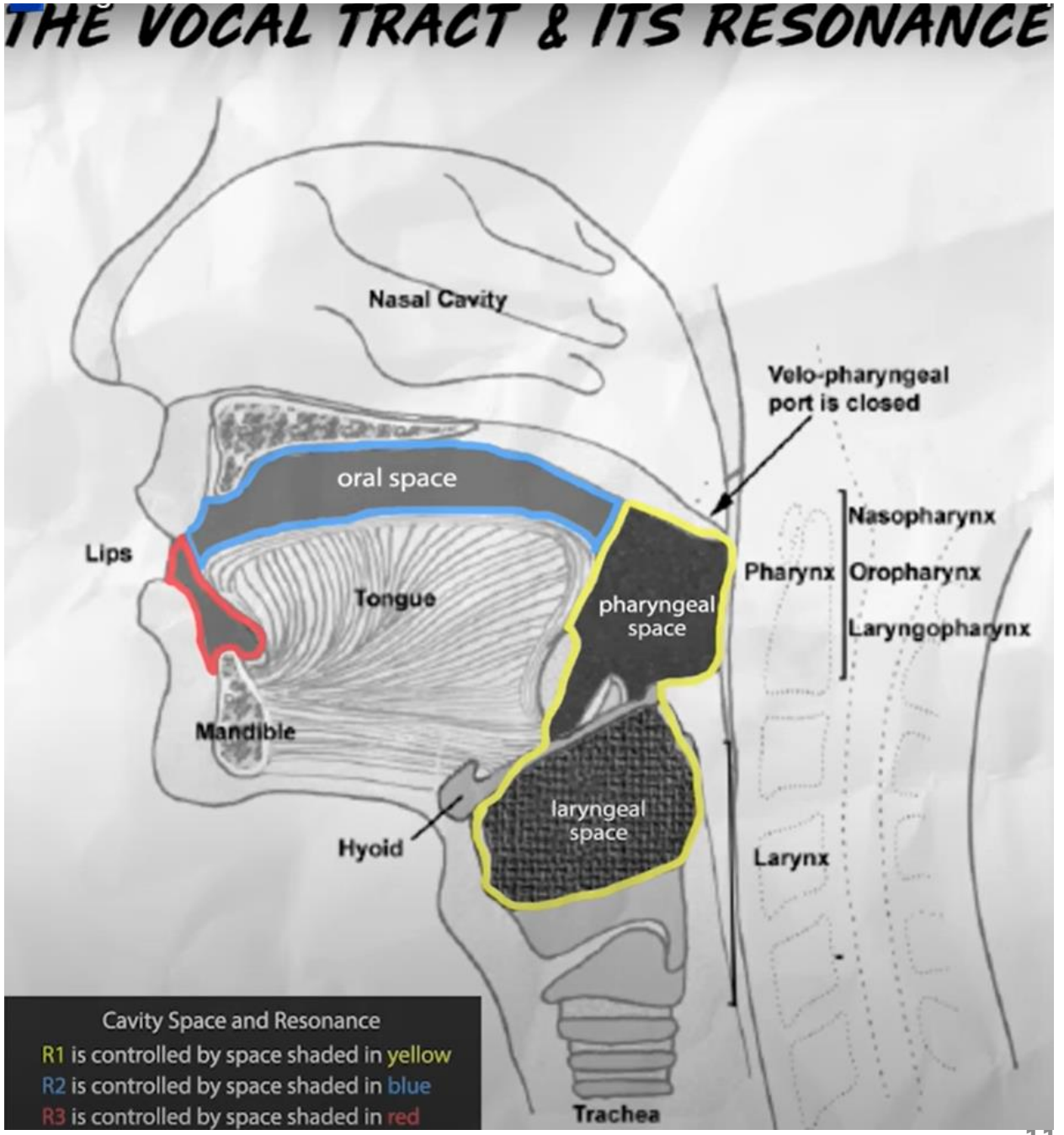
Forkorte / forlænge

Løft af strube / sænk af strube

Løft af tunge / sænk af tunge

Fronte tungen / backe tungen

Spredning af læber / runding af løber

Lille/store hund (R1)

Løft/sænk af strube

(Løft/sænk af tunge)

(Spredning/runding af læberne)

I-ificering / Årh-fornemmelse (R2 + R3)

Frontet/backet tunge

(Spredning/runding af læberne)

(Løft/sænk af strube)

Øvelser for at modulere med ansatsrørets resonansrum for at modificere formantfrekvenserne og dermed klangen

Kirke

Kåbe

Kurt kigger kort på Køge Kirke

Artikulation

Litteraturen:

- Artikulationsmåden skal være let og præcis for at gøre det mere feminint
- Mere maskulint? Vores erfaring: Langvarig og tung

Men hvad mere kan man gøre?

- Arbejde med konsonantlydene:

De kan i sig selv ”lysnes/mørknes” og placeringen af tungen kan smitte af på omkringliggende vokaler.

CSV Modellen

	Hund	I-ificering	Artikulation af konsonantlyde
F1	X	(X)	(X)
F2	(X)	X	X
F3	(X)	(X)	

Litteratur

Adler, R., Hirsch, S., & Pickering, J. (2019). *Voice and communication therapy for the transgender/gender diverse client. A comprehensive clinical guide.* (3rd ed.). San Diego, CA:Plural Publ.

Carew, L., Dacakis, G., & Oates, J. (2006). The effectiveness of oral resonance therapy on the perception of femininity of voice in male-to-female transsexuals. *Journal of Voice, 21(5)*, 591-603.

Chadwick, K. A., Liao, D., Alter, I. L., Coleman, R., Andreadis, K., Riekki, R., Waldman, J., Rives, H., Pitti, M., & Rameau, A. (2023). Outcomes of Gender-Affirming Voice and Communication Modification Training for Non-binary Individuals: A Case Series. *Journal of Voice (in press).*

Coleman, E., Radix, A. E., Bouman, W.P., Brown, G.R., de Vries, A. L. C., Deutsch, M. B., Ettner, R., Fraser, L., Goodman, M., Green, J., Hancock, A. B., Johnson, T. W., Karasic, D. H., Knudson, G. A., Leibowitz, S. F., Meyer-Bahlburg, H. F.L., Monstrey, S. J., Motmans, J., Nahata, L., ... Arcelus, J. (2022). Standards of Care for the Health of Transgender and Gender Diverse People, Version 8. *International Journal of Transgender Health*, *23*(S1), S1-S260

Hancock, A. B., & Siegfriedt, L. L. (2020). *Transforming voice and communication with transgender and gender-diverse people. An evidence-based process.* San Diego, CA: Plural Publ.

Leyns, C., Corthals, P., Corsyns, M., Papeleu, T., Van Borsel, J., Morsomme, D., T'Sjoen, G., & D'haeseleer, E. (2024). Acoustic and perceptual effects in articulation exercises in transgender women. *Journal of Voice, 38(1), 246-253.*

Leyns, C., Papeleu, T., Tomassen, P., T'Sjoen, G., & D'haeseleer, E. (2021). Effects of speech therapy for transgender women: A systematic review. *International Journal of Transgender Health, 22(4)*, 360-380.

Oates, J., Södersten, M., Quinn, S., Dacakis, G., Nygren U., Kelly, V., Sand, A., & Smith, G. (2023). Gender-affirming voice training for trans women: Effectiveness of training on patient-reported putcomes and listener perceptions of voice. *Journal of Speech, Language, and Hearing Research, 66(11),* 4206-4235.

Oestreicher-Kedem, Y., Jacob, T., Lior, Y., Kurzrock, A., Goldman, M., Wasserzug, O., Nachalon, Y., Neiderman, N. N. C., & Yaish, I. (2024). Voice perception and mental health in transgender women. *Journal of Voice (in press).*

Papelau, T., Leyns, C., Alighieri, C., Vermeeren, A., Motmans, J., T'Sjoen, G., & D'haesleer, E. (2024). Voice and Communication in Transmasculine Individuals One Year Under Testosterone Therapy: A Qualitative Study. *Journal of Voice (in press).*

Sundhedsstyrelsen. (2018). *Sundhedsfaglig hjælp ved kønsidentitetsforhold*. København, Sundhedsstyrelsen. Elektronisk ISBN: 978-87-7014-021-8.

Södersten, M., Oates, J., Sand, A., Granqvist, S., Quinn, S., Dacakis, G., & Nygren, U. (2024). Gender-Affirming Voice Training for Trans Women: Acoustic Outcomes and Their Associations Withy Listener Perception Related to Gender. *Journal of Voice (in press).*

Sparringskaffe og -kage

+ Kl.14-14.30

Workshops - tre stationer

Kl. 14.30-15.15

Opsamling

Erfaringsudveksling; udfordringer i undervisningen, gode øvelser og tips/tricks, vi kan dele

Kl. 15.15-15.45

TAK FOR INDSATSEN
TIL DETTE ÅRS TOVHOLDERE

DTHS talesøjledage 2025

- I 2025 bliver netværksdagene afviklet af KC Hovedstaden
- Tovholderne har til opgave at planlægge netværksdagens faglige indhold og booke oplægsholdere.
- Tovholderne får ikke honorar, men deltager gratis i dagen.
  - 3 tovholdere pr. netværksdag kan komme gratis med

Netværk skaber viden

DTHS talesøjledage 2025

Her ses de institutioner, der er ansvarlige for tovholderfunktionen i 2025.
Køn og Kommunikation er "ny" i talesøjlen (velkommen i klubben), og vi har derfor endnu ikke en tovholder til den dag.
Institutioner må bytte indbyrdes.

2025 - KC Region Hovedstaden								
Afasi 03.11.25	***Dysartri 04.11.25***	***Kogn.vansk. med hj.sk. 05.11.25***	***Stemme 06.11.25***	***Køn og kommunikation 07.11.25***	***Stammen 10.11.25***	***Laryngektomi & mundhule 11.11.25***	***ALS 12.11.25***	***Psykisk sårbarhed 13.11.25***
KC Region H	CSU Slagelse	CKV Odense	IKH Aarhus		ViSP Næstved (+SCR Roskilde?)	Kommunikation og Teknologi, Horsens	CfK Herning	CSV Kbh. (+ KC Region H?)

Kontaktpersoner

- **Addý Guðjóns Kristinsdóttir**
  - *Kommunikationscenter Odense*
  - Mail: adkri@odense.dk

- **Mette Wiese Nygaard**
  - Center for Kommunikation og Velfærdsteknologi (CKV), Region Syddanmark
  - Mail: mwn@rsyd.dk

TAK FOR I DAG!

Marie Nørgård Olsen
g06q@kk.dk

Laura Thiil Lehaff
pu8f@kk.dk

Astrid Thybo
jk40@kk.dk